

INSTITUTIONEN FÖR SVENSKA SPRÅKET

Juridiska, svenska eller mittemellan?

**En lexikalisk undersökning om juristers
språk i rådgivning till icke-jurister**

Birgitta Wiklund

Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
Specialarbete
Språkkonsultprogrammet, SPK160, delkursen Specialarbete, 15 hp
Vårterminen 2017
Handledare: Lena Rogström

Sammanfattning

I denna uppsats undersöker jag juridiskt fackspråk som riktar sig till personer utan juridisk utbildning. Syftet är att få en förståelse för det juridiska fackspråket i en specifik kommunikationssituation. Undersökningen fokuserar på fackspråkets lexikala nivå och jag undersöker dels facktermer, dels ord som är överrepresenterade i fackspråket utan att vara facktermer. Dessa benämns som ”ord med fackanstrykning”. Det juridiska språket upplevs ofta som svårt och mycket av det facktypiska ordförrådet är formellt och ålderdomligt.

Materialet består av frågor och svar från ett företag som arbetar med juridisk rådgivning. För att undersöka bruket analyserar jag tio facktermer och tio ord med fackanstrykning. Facktermerna undersöker jag genom att se hur de används i de fem senast skrivna svaren de förekommer i. De fackanstrukna orden undersöker jag genom sökverket Korp där jag kan se vilka ord de ofta kombineras med och hur motsvarande innehåll uttrycks med synonymer.

Resultatet visar att det inte finns ett enhetligt bruk för någon av de två ordtyperna. Däremot finns det återkommande drag inom grupperna och även möjliga gemensamma förklaringar till varför användningen av de två ordtyperna ser ut som de gör. Hur fackspråket används påverkas troligtvis bland annat av en blindhet för det egna fackspråket, yrkesinterna språknormer och påverkan från lagtexter. Resultatet visar även att det finns strategier för att mottagaranpassa fackspråket till icke-experter för båda ordtyperna, men att dessa används i varierande utsträckning.

Tidigare forskning visar att juridiskt språk ofta upplevs som svårt och att en stor del av befolkningen har problem med ordförståelse. Utifrån det är det viktigt med ett tydligt mottagarperspektiv när jurister kommunicerar med icke-jurister. Undersökningens resultat kan vara relevant för språkkonsulter och andra som arbetar med skribenter och texter i arbetslivet. En förståelse för hur ett fackspråks ordförråd ser ut och fungerar kan ge en bra ingång i ett språkutvecklande arbete.

Nyckelord: *fackspråk, juridiskt fackspråk, juridiskt språk, mottagaranpassning, rådgivning, begriplighet*

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Motivering.....	2
1.3	Syfte och forskningsfrågor.....	2
2	Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning.....	2
2.1	Fackspråk.....	2
2.1.1	Juridiskt fackspråk.....	3
2.2	Fackspråkets ordförråd.....	4
2.2.1	Lexikala kategorier i fackspråk.....	4
2.2.1.1	Facktermer: substantiv.....	4
2.2.1.2	Fackanstrukna ord: verb.....	5
2.3	Begriplighet och ordförståelse.....	5
2.4	Juristers språkliga inskolning.....	6
2.5	Sammanfattning.....	6
3	Material.....	7
3.1	Facktermer: substantiv.....	7
3.2	Ord med fackanstrykning: verb.....	7
4	Metod.....	8
4.1	Facktermer: substantiv.....	8
4.2	Ord med fackanstrykning: verb.....	9
5	Resultat och diskussion.....	10
5.1	Facktermer: substantiv.....	10
5.1.1	Resultat.....	10
5.1.2	Diskussion.....	13
5.1.2.1	Förekomster i frågor.....	13
5.1.2.2	Förekomster i svar.....	13
5.1.2.3	Definition.....	13
5.1.2.4	Medvetenhet.....	14
5.1.2.5	Kontext.....	14
5.2	Ord med fackanstrykning: verb.....	14
5.2.1	Resultat.....	14
5.2.1.1	Relativ frekvens.....	14
5.2.1.2	Objekt och synonymer.....	15
5.2.2	Diskussion.....	18
5.2.2.1	Frekvens.....	18
5.2.2.2	Vanliga objekt.....	19
5.2.2.3	Synonymer.....	19
5.3	Sammanfattande diskussion.....	20
6	Slutsatser.....	21
7	Litteraturlista.....	23

Tabeller

Tabell 1: Fackterm: <i>arvlåtare</i>	10
Tabell 2: Fackterm: <i>arvsavstående</i>	10
Tabell 3: Fackterm: <i>bröstarvinge</i>	11
Tabell 4: Fackterm: <i>giftorätts gods</i>	11
Tabell 5: Fackterm: <i>istadarätt</i>	11
Tabell 6: Fackterm: <i>kvarlåtenskap</i>	11
Tabell 7: Fackterm: <i>laglott</i>	12
Tabell 8: Fackterm: <i>pacta sunt servanda</i>	12
Tabell 9: Fackterm: <i>samboegendom</i>	12
Tabell 10: Fackterm: <i>särkullbarn</i>	13
Tabell 11: Relativ frekvens för de undersökta verben i respektive korpus	15
Tabell 12: Fackanstruket ord: <i>bestrida</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	15
Tabell 13: Fackanstruket ord: <i>erhålla</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	15
Tabell 14: Fackanstruket ord: <i>föreligga</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	16
Tabell 15: Fackanstruket ord: <i>förelägga</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	16
Tabell 16: Fackanstruket ord: <i>förvärva</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	16
Tabell 17: Fackanstruket ord: <i>göra gällande</i> i olika konstruktioner i respektive korpus .	17
Tabell 18: Fackanstruket ord: <i>presumera</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	17
Tabell 19: Fackanstruket ord: <i>utgöra</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	17
Tabell 20: Fackanstruket ord: <i>yrka</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	18
Tabell 21: Fackanstruket ord: <i>åberopa</i> plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb	18

1 Inledning

För att vårt samhälle ska fungera har vi juridiska regler som reglerar verksamheters och människors samspel, och dessa regler påverkar många viktiga händelser i livet. De flesta av oss har ingen juridisk utbildning, men ändå kommer vi i kontakt med och behöver hantera juridiska frågor. Vi kan behöva reda ut vad som gäller när det visar sig vara fel på en nyinköpt begagnad bil, vem som har rätt till vad i en bodelning, hur arvet egentligen ska fördelas eller något helt annat.

Rent juridiskt kan vi ofta hantera den här typen av frågor på egen hand, men i många fall är det svårt att förstå vad som gäller och hur lagen ska tolkas. Då kan en jurist behöva hjälpa till att reda ut frågan på det juridiska planet.

1.1 Bakgrund

Ett företag som arbetar med att besvara juridiska frågor är Lawline. Deras idé handlar om att göra juridiken enkel, begriplig och tillgänglig för fler. Det gör de genom att erbjuda gratisrådgivning via webb och telefon. På webbplatsen kan man ställa en juridisk fråga eller söka bland redan besvarade frågor. Gratisrådgivningen är möjlig på grund av företagets andra syfte som handlar om att ge juriststudenter en möjlighet att omsätta sina teoretiska kunskaper i praktiken. Rådgivarna är alltså juriststudenter och de får inget betalt för sitt arbete med gratisrådgivningen, utan de gör det för att få erfarenhet och för att knyta kontakter (Lawline [www]).

Deras idé om enkel och begriplig juridisk rådgivning rimmar väl med värdena i det som kallas för klarspråksarbete vilket är många språkkonsulters huvudsakliga arbetsområde, och det var det som gjorde att jag fick upp ögonen för företaget. Efter att ha läst ett urval av deras juridiska svar såg jag vissa återkommande drag som motverkade idén om enkelhet och begriplighet. Språket i svaren var i många fall präglad av juridiskt fackspråk och inte helt enkelt att förstå för en icke-jurist. För att få en chans att se närmre på Lawline, deras idé och deras språk valde jag att göra praktik där. Under praktikperioden blev jag särskilt intresserad av ordförrådet och den lexikaliska nivån i texterna. Ordförrådet är vanligen det som tydligast karaktäriserar ett fackspråk och som skiljer det från allmänspråket. Den lexikaliska nivån är alltså intressant och viktig när experter kommunicerar med icke-expert¹.

Det är två ordtyper som utmärker sig i de rådgivande svaren och som verkar vara en viktig del i det juridiska fackspråket. Den första är juridiska facktermer. Den andra ordtypen är inte facktermer i samma mening, utan ord som verkar förekomma oftare i det juridiska fackspråket än i allmänspråket. Min iakttagelse är att många verb som kan uppfattas som ålderdomliga, formella och abstrakta i allmänspråket är vanliga i de rådgivande svaren. Trots att de inte bär på någon specifik juridisk innebörd och därmed inte är facktermer verkar de vara en del i det juridiska fackspråket.

Med bakgrund i dessa iakttagelser vill jag undersöka hur det juridiska fackspråket fungerar i den aktuella kommunikationssituationen på ordnivå. Jag är även intresserad av att se hur medvetna skribenterna verkar vara om det egna fackspråket när de kommunicerar med icke-jurister.

¹ Jag använder begreppen *expert* och *icke-expert*. Tidigare har *fackman* och *lekman* varit de vanligaste

1.2 Motivering

Som språkkonsult möter man skribenter från många olika yrkesgrupper och i många olika kommunikationssituationer. Därför är det relevant att ha kunskaper både om fackspråk generellt och om specifika fackspråk. När man kommer in i en ny verksamhet eller en ny yrkesgrupp är det viktigt att förhålla sig till den gruppens fackspråk och språkliga normer.

Jurister är en yrkesgrupp som både har ett tydligt fackspråk, och som ofta kommunicerar med människor som inte ingår i samma yrkesgrupp. Juridik är även ett område som är starkt förknippat med språk. Det brukar heta att *språket är juristens viktigaste verktyg*, och att behärska det juridiska språket är en stor del av att vara jurist (Landqvist et al. 2016 b:19). Att få en ökad förståelse för det juridiska fackspråket och hur det ser ut i olika situationer är alltså relevant för språkkonsulter och andra som arbetar med språk och kommunikation.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Mitt övergripande syfte handlar om att förstå hur en viss yrkesgrupp kommunicerar inom sitt fackområde till icke-expert. Det gör jag genom att undersöka två av de ordtyper som tycks vara karaktäristiska för juridiskt fackspråk – facktermer och verb med fackanstrykning. Facktermer är oftast substantiv (se 2.2.1.1) varför jag har valt att fokusera på substantiviska facktermer, vilket också kompletterar den andra ordkategorin – verben – väl (se 2.2.1.2).

De frågeställningar jag utgår ifrån i min undersökning är:

- Hur ser bruket av facktermer ut i rådgivande svar?
- Hur ser bruket av verb med fackanstrykning ut i rådgivande svar?
- Går det att se några anpassningsstrategier för de två ordtyperna?

2 Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning

I det här kapitlet tar jag upp den tidigare forskning som är intressant för min undersökning och som utgör min teoretiska utgångspunkt. Undersökningen fokuserar på ordförråd och lexikologi utifrån ett fackspråksperspektiv, och jag har även ett mottagar- och begriplighetsperspektiv.

Jag tar upp fyra olika forskningsområden: fackspråk, fackspråkets ordförråd, begriplighet och ordförståelse samt juristers språkliga inskolning. Jag fokuserar på det juridiska fackspråket även om en del av forskningen också handlar om fackspråk generellt.

2.1 Fackspråk

Fackspråk har undersökts i språkvetenskaplig forskning sedan början av 1900-talet (Laurén 1993:9). Synen på vad fackspråk är och hur det definieras har generellt gått från fokus på ordförråd och termer till ett mer vidgat kommunikationsperspektiv (ibid).

När två personer inom samma fack diskuterar använder de sig av sitt fackspråk (Laurén 1993:12). Ofta talar man om fackspråk som alla fackspråk samlat, och specifika

fackspråk markeras genom kvalificerande attribut (t.ex. juridiskt fackspråk). De olika fackspråken benämns ofta som teknolekter (Laurén 1993:14). Jag kallar dock språket som jag undersöker för *juridiskt språk* och *juridiskt fackspråk*.

Fackspråk definieras också ofta i kontrast till allmänspråk (Laurén & Nordman 1987:30–31). Det kan finnas drag ur olika fackspråk (t.ex. vissa termer) i allmänspråket (ibid), men ofta finns det skillnader på lexikal nivå. När en expert kommunicerar något inom sitt fackområde till en icke-expert fungerar därför fackspråket mindre bra vilket Laurén beskriver som ”information utan kommunikation” (Laurén 1993:13). Att det finns risk för kommunikationsproblem är en viktig utgångspunkt för min undersökning.

Ett av de tydligaste kännetecknen för fackspråk är förekomsten av termer (Laurén 1993:10). Det finns många definitioner för vad en term är och vad det är som styr vad som är termer och inte (Laurén & Nordman 1987:80). Laurén och Nordman definierar *term* som ”språkligt uttryck för ett fackspecifikt begrepp” (1987:81) vilket är den definition som jag utgår ifrån i min undersökning. Landqvist menar att termernas funktion är att skapa klarhet och precision (2016:114).

2.1.1 Juridiskt fackspråk

Det finns mycket forskning som rör juridiskt språk, både synkront och diakront, internationellt och svenskt. Eftersom det juridiska språket inte är något enhetligt internationellt språk fokuserar jag på forskning som behandlar juridiskt språk på svenska. Mycket av forskningen om svenskt juridiskt språk är kopplat till Finlands tvåspråkiga rättssystem (se Landqvist et al. 2016 a). I detta avsnitt presenterar jag kort några aspekter av det juridiska språket som finns med som utgångspunkt för min undersökning.

Juridiskt språk är ett av de äldsta fackspråken (Nordman 2016:172). I Sverige har lagar skrivits ner sedan 1200-talet (Landqvist et al. 2016 b:16). Juridikens terminologi har alltså vuxit fram under århundraden och ju äldre ett fackspråk är, desto fler termer hinner utvecklas (Laurén 2016:382). Det är troligtvis en anledning till att det juridiska språket är ett av de mest termtäta fackspråken (Laurén 1993:100).

Juridiskt språk ligger nära allmänspråket. Mattila intresserar sig för juridiskt fackspråk i relation till allmänspråk och han menar att en stor del av det juridiska ordförrådet återfinns i allmänspråket (2012:1). Många ord som har en specifik juridisk betydelse och som fungerar som facktermer finns även i allmänspråket med en annan eller en vagare betydelse (Mattila 2012:5).

Nordman menar att det juridiska språket inte bara används i kommunikativt syfte utan också har en rent juridisk funktion bl.a. genom lagstiftning (2016:174). Hon menar att det juridiska språket ”upplevs som det fenomen som bär upp lagens makt” (ibid), vilket tydliggör språkets centrala roll för den juridiska funktionen.

Det är på många sätt svårt att tala om det juridiska språket som ett enhetligt och avgränsat språk. Blücker problematiserar benämningen och menar att skiftande syften och texttyper gör att det snarare handlar om flera olika juridiska språk (2010:43). Trots att det finns stora skillnader mellan olika typer av juridiskt språk verkar man enligt Landqvist (2016:114) ändå tala om ett juridiskt språk som det fackspråk som jurister använder.

Juridiskt språk används vidare i många genrer där texter för lagstiftning och för rättskipning är de två som fått mest uppmärksamhet i forskning (Landqvist 2016:118). Genren som handlar om rättsinformation har inte beforskats i samma utsträckning. Landqvist undersöker dock den genom juridiska handböcker för icke-jurister. Syftet med den genren är att informera icke-jurister om rättsregler, vilket går att jämföra direkt med syftet med Lawlines frågor och svar (2016:119–120). Landqvists undersökning handlar inte om genrens lexikala nivå utan om innehåll och struktur (2016:147) varför jag främst tar fasta på det han säger om genren som sådan. Genren ställer stora krav på experterna som skriver, mycket med tanke på att icke-jurister kan utföra många handlingar med

juridisk giltighet helt på egen hand (Landqvist 2010:166). Med tanke på det menar Landqvist att det är förvånande att genren har fått så lite uppmärksamhet från språkforskningens håll jämfört med andra juridiska genrer (ibid).

Olika läsare har olika förkunskaper och behov vilket gör att det är svårt att säga generellt hur facktermer bör användas och förklaras i kommunikation med icke-expertter. (Landqvist 2016:159). Landqvist tar upp exempel där termerna förklaras med hjälp av andra termer (ibid) vilket troligtvis inte alltid blir så förklarande.

2.2 Fackspråkets ordförråd

Det finns en stor mängd undersökningar om det juridiska ordförrådet och här presenterar jag kort fyra som är relevanta för min undersökning. Därefter går jag in på de två lexikala kategorierna som är föremål för min undersökning.

Landqvist (2003) undersöker det juridiska ordförrådet diakront från 1800-tal till 2000-tal genom ordböcker, ordlistor och fackordböcker och kartlägger det juridiska ordförrådet sett till bland annat ordens ursprung och ordklasser. Vatvedt Fjeld (1992) undersöker kopplingen mellan juridiskt fackspråk och allmänspråk genom att jämföra definitioner i en allmänspråklig ordbok med definitioner i ett juridiskt lexikon. Hennes undersökning visar att det juridiska språket är fullt av ord som används på ett sätt i juridiska texter och på andra sätt i allmänspråket, vilket kan skapa kommunikativa problem. Nordman undersöker texter som är skrivna av experter för experter. Syftet är att kartlägga och jämföra olika fackspråk och det juridiska är ett (1992:11–14). Undersökningens största del handlar om ord och ordval. Pilkes avhandling *Dynamiska fackbegrepp* (2000) handlar om hur handlingar och händelser uttrycks i fackspråk och ett av de tre fackspråk hon undersöker är det juridiska.

2.2.1 Lexikala kategorier i fackspråk

Orden i fackspråk kan studeras och kategoriseras på många sätt. I en mindre studie undersökte Ralph hur mycket av språket i en facktext som kan räknas som fackspråk (1981). Studien behandlar ett annat fackområde än det juridiska, men kategorierna av ord i facktexter är ändå användbara för min undersökning. De tre kategorierna är:

1. de klart fackområdesbundna orden
2. de ord som utan att vara helt fackområdesbundna är överrepresenterade i facktexter på ett givet område, och som tillsammans tydligt indikerar detta område
3. den allmänspråkliga vokabulär som inte alls signalerar något visst fackområde (Ralph 1981:167).

I min undersökning fokuserar jag på de två första kategorierna vilka jag kallar för facktermer och ord med fackanstrykning (se också Rogströms liknande kategorisering av fackord 1998: 321).

2.2.1.1 Facktermer: substantiv

Undersökningar om fackspråk fokuserar främst på termer och terminologi, och eftersom termer främst är substantiv (Landqvist 2003:143) är substantiv den mest undersökta ordklassen i fackspråk. Detta hänger i sin tur ihop med ett vetenskapligt sätt att tänka där begreppen bakom termerna oftast har referenter, vilka i sin tur är substantiv (ibid).

Även handlingar och händelser, som vanligtvis uttrycks genom verb, har ofta nominal form i fackspråk. Nordman menar att verbalsubstantiv ofta fyller en viktig funktion för fackspråk då de är enklare att definiera än verben de avletts från (1992:88). Pilkes

undersökning visar att dynamiska fackbegrepp främst uttrycks genom nominaliseringar. För det juridiska materialet är 97 % av handlingsbegreppen och 100 % av händelsebegreppen substantiv (Pilke 2000:286).

Mattila beskriver att juridiska termer består av nominala ord (ofta sammansättningar) och fraser (2012:6). Han poängterar även att det latinska arvet i det juridiska språket fortfarande märks genom direkta citatlån på latin (2012:7). Att latinska ord och fraser ingår i det svenska juridiska ordförrådet visar även Landqvists undersökning av nutida juridiska ordböcker där det finns flera termer på latin (Landqvist 2003:138, 150).

2.2.1.2 *Fackanstrukna ord: verb*

Substantiven är mer frekventa och innehållsmässigt betydelsefulla i facktexter än verben som har en mindre roll i fackspråk än i allmänspråk (Nordman 1992:59, 81). I Landqvist undersökning av fackordböcker är endast 1,5 % av de undersökta lexikala enheterna verb (2003:146). Verben spelar alltså en liten roll som betydelsebärande termer (Landqvist 2003:79).

Att verben är mindre viktiga i fackspråk märks både genom att så få verb ses som termer och genom att verbfrekvensen är lägre än i allmänspråket. Men det finns ändå verb i fackspråk och dessa har Nordman uppmärksammat genom att kartlägga deras förekomst och funktion (1992:60). Det juridiska språket är det av de undersökta fackspråken med högst andel verb, även om det fortfarande är en låg andel. Det juridiska fackspråket har även flest specifika verb i förhållande till de andra fackspråken (ibid).

När Nordman diskuterar verbens semantiska betydelser i facktexter tar hon upp Benes (1981) benämning funktionsverb. Funktionsverb är enligt honom semantiskt ”bleka” verb som tillsammans med ett substantiv fungerar som en helhet (Nordman 1992:81). Nordman tar även upp Beiers (1980) syn på verb i facktext, vilken handlar om att verben snarare kan delas in i tre grupper: betydelsvaga, terminologiserade och allmänvetenskapliga (ibid). Dessa olika sätt att se på verben semantiskt är intressanta för min undersökning.

Hjalmarsson Englund och Mattson menar att det finns vissa ”juridiska älsklingsverb” som förekommer oftare i juridisk text jämfört med annan text och att dessa ofta är föråldrade och formella. De menar att dessa verb med fördel kan bytas ut mot mer allmänspråkliga synonymer (2015:43). Påståendet framstår som rimligt trots att det inte underbyggs.

2.3 Begriplighet och ordförståelse

Ytterligare ett forskningsområde som är intressant för min undersökning är det som handlar om begriplighet och ordförståelse.

Gunnarsson undersöker begripligheten i medbestämmandelagen med syfte att ringa in språkliga faktorer som skulle kunna öka begripligheten i lagtext (Gunnarsson 1982:12). Att lagar, och annan offentlig text, ska vara begripliga är en del i klarspråksarbetet och fastslås sedan 2009 i språklagen där det står att ”språket i offentlig verksamhet ska vara värdat, enkelt och begripligt” (SFS 2009:600).

Frick och Malmström undersökte hur ord förstås och missförstås i *Språkklyftan* (1978). Språkklyftan de talar om uppkommer när medborgarna i ett samhälle inte kan ta till sig information på grund av lexikala svårigheter (Frick & Malmström 1978:7). Ungefär hälften av svaren i deras undersökning visar på svårigheter med ordförståelse (Frick & Malmström 1978:15).

I en studentuppsats som undersöker hur icke-jurister förstår orden i juridiska domar visas ett liknande resultat (Ekman Öst 2008). Också här förstår informanterna ungefär hälften av orden (Ekman Öst 2008:37). Ekman Öst undersöker både det som hon räknar

som allmänt svåra ord och som juridiska fackord, och resultatet visar inga skillnader mellan de två ordtyperna (Ekman Öst 2008:32).

Som en uppföljning på *Språkklyftan* undersökte Gustafsson och Håkansson ordförståelsen på ett liknande sätt för att kunna se ett jämförbart resultat (2010). Språkklyftan verkar vara ungefär lika stor 30 år senare (Gustafsson och Håkansson 2010:127). Författarna själva säger i artikeln att det behövs mer omfattande undersökningar på området, och de planerar att publicera resultatet av en större undersökning om ordförståelse i högskoleprovet. Enligt en artikel i Svenska dagbladet visar resultatet av undersökningen att ordförståelsen går neråt och att det framför allt gäller de yngre deltagarna (Drevinger 2016, 2 april).

Sammanfattningsvis visar dessa undersökningar på skillnader i ordförståelse mellan olika grupper i samhället.

2.4 Juristers språkliga inskolning

Det fjärde och sista relevanta forskningsområdet handlar om skribenterna. Blücker avhandling *Juridiska – ett nytt språk? En studie av juridikstudenters språkliga inskolning* (2010) är intressant för min undersökning eftersom rådgivarna är just studenter.

Blücker undersöker hur studenter skolas in i den juridiska språkgemenskapen. Genom lärares kommentarer på studenters texter, enkätsvar och skrivhandböcker undersöker hon vilka språkliga normer och ideal som förmedlas till studenterna (2010:9–10). Tre ideal är *skriv enkelt*, *skriv med en juridisk ton* och *skriv modern svenska* (2010:208–209, 215, 217). Studenterna får skriftliga kommentarer på sådant som lärarna anser ligger utanför det juridiska språket, men de får sällan förslag på hur de kan göra i stället (Blücker 2010:267–269). Studenterna får alltså tidigt lära sig att språket är juristens viktigaste verktyg och att det är viktigt att de lär sig att behärska det juridiska språket, samtidigt som de får bristande guidning i sin språkliga tillämpning.

Blücker poängterar det problematiska i att den bild som studenterna får av juridiskt språk är inomvetenskaplig och att icke-juristens perspektiv är frånvarande. Hon menar att studenterna redan från början borde få ett mottagarperspektiv på språket (2010:292).

Övergången mellan utbildning och arbetsliv har problematiserats i många undersökningar, ofta med fokus på språk och skriftspråk. En av dem är Hållstens avhandling som handlar om ingenjörers skrivande (2008). En av informanterna menar att arbetslivets skrivande har ett tydligare syfte och att det är enkelt och rakt på sak, medan skrivandet i utbildningen handlar om att uttrycka sig ”fint” snarare än att direkt vara relevant för mottagaren. (Hållsten 2008:214). Denna problematik skulle kunna vara aktuell för Lawlines rådgivare.

2.5 Sammanfattning

I det här kapitlet har jag gått igenom den tidigare forskning som jag bedömer som intressant för min undersökning. Vad gäller det juridiska fackspråket kan man konstatera att forskningen främst fokuserar på att kartlägga fackspråket utifrån olika typer av ordböcker (främst Landqvist) och publicerad facktext (främst Nordman). Mottagarens perspektiv har belysts i begriplighetsforskning. Hur det juridiska ordförrådet ser ut och att det ofta ses som svårt, är en tydlig grund och utgångspunkt för min undersökning. Det finns risk för kommunikativa problem när experter kommunicerar med icke-expert och juristutbildningen verkar inte förbereda studenterna för detta. Det är därför en svår situation för rådgivarna som dels skolas in i det juridiska språket, dels ska kommunicera i en ny genre.

3 Material

I detta kapitel presenterar jag materialet för min undersökning. Jag presenterar även de två ordtyper jag har valt att undersöka och hur jag har valt lexikala enheter².

Materialet består ytterst av hela Lawlines frågebank, vilken innehåller över 30 000 frågor och svar. Materialet finns tillgängligt via Lawlines webbplats (Lawline [www]) och via Språkbankens verktyg Korp (Korp [www]). I Korp är Lawline en skyddad korpus som jag har fått tillgång till. Korpusen består av 12 002 288 token³ och 657 420 meningar.

Jag använder mig även av ett jämförelsematerial när jag använder mig av Korp. Som jämförelsematerial har jag valt en samling av korpusar som finns under rubriken *Tidningstexter*. Materialet är tänkt att fungera som en bild av det skrivna allmänspråket. Samlingen består av 37 korpusar med totalt 592 157 429 token och 38 049 434 meningar. Tidningstexter är alltså en mycket större samling men det påverkar inte resultatet eftersom jag endast använder den för att jämföra relativ frekvens och se på vanliga kombinationer.

3.1 Facktermer: substantiv

Facktermer är det som tydligast kännetecknar ett fackspråk, och substantiviska termer är de mest typiska termerna (se 2.2.1.1). Jag har därför valt ut nio termer som är kopplade till de juridiska områdena arv och bodelning. Jag har även valt att ta med en latinsk term som förekommer inom avtalsrätt eftersom det latinska arvet fortfarande märks i det juridiska språket. Samtliga termer som jag har valt ut finns med i *Juridikens begrepp* (Melin 2012) vilket jag tolkar som att de ses som facktermer av jurister.

Termerna som jag undersöker är: *arvlåtare*, *arvsavstående*, *bröstarvinge*, *giftorättsgods*, *istadarätt*, *kvarlåtenskap*, *laglott*, *pacta sunt servanda* (latin för *avtal ska hållas*), *samboegendom* och *särkullbarn*.

3.2 Ord med fackanstrykning: verb

Med utgångspunkt i att verben har en underordnad roll i fackspråk (se 2.2.1.2) har jag valt att undersöka verb som trots att de inte klassas som termer ändå verkar vara överrepresenterade i det juridiska fackspråket. Specifikt för det juridiska fackspråket verkar även vara att mycket av det fackanstruktura språket är präglad av en ålderdomlig och formell ton (Hjalmarsson Englund & Mattson 2015:41), vilket i sig är svårbegripligt för många.

För undersökningen har jag valt ut tio verb som kan ses som formella, ålderdomliga eller specifikt juridiska. Detta motiverar jag genom beskrivningar i *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO), språkliga rekommendationer i *Svarta listan* (förkortas SL) (Regeringskansliet 2011) och i *Juristens skrivhandbok* (förkortas JS) (Hjalmarsson Englund & Mattson 2015). Tre av verben är endast motiverade med att de verkar förekomma ofta i rådgivarnas svar utifrån mina iakttagelser under praktikperioden.

Dessa verb är inte juridiska termer på samma sätt som Landqvist räknar verb såsom *bötfälla* och *dödförklara* (Landqvist 2003:78), utan de är snarare vad Benes kallar för funktionsverb (Nordman 1992:81), med fackanstrykning. Då de i sig inte är termer kan de bytas ut mot mer vardagliga och allmänspråkligare synonymer utan att det juridiska

² Med *lexikal enhet* menar jag ett ord eller en fras med en semantisk betydelse (Landqvist 2003:3).

³ *Token* är samtliga löpord och skiljetecken.

innehållet förändras. Med utgångspunkt i det kommer jag att jämföra verben och deras synonymer.

Inga av de utvalda verben förutom *yrka* finns med i *Juridikens begrepp* (Melin 2012), vilket jag tolkar som att de inte ses som juridiska termer av jurister.

Verben som jag undersöker är: *bestrida* (SO), *erhålla* (SL, JS, SO), *föreligga* (SL, JS), *förelägga* (SO), *förvärva* (egen bedömning), *göra gällande* (egen bedömning), *presumera* (SO), *utgöra* (SO), *yrka* (JS), *åberopa* (egen bedömning).

4 Metod

I detta kapitel beskriver och motiverar jag hur jag genomför undersökningen. Jag har utformat två olika metoder för att kunna undersöka de två ordtyperna. I undersökningen av termerna använder jag mig av företagets webbplats och undersöker de lexikala enheterna i kontext, och i undersökningen av verben använder jag mig av Korp och gör en mer kvantitativ analys. Undersökningens syfte är inte att kartlägga hela bruket av det utvalda materialet, men förhoppningsvis är de lexikala enheterna representativa för de två ordtyperna. Urvalet kan alltså därmed ändå säga något om bruket i stort.

4.1 Facktermer: substantiv

På Lawlines webbplats går det att söka på enskilda ord eller fraser för att få fram frågor och svar som innehåller det sökta (Lawline [www]). Genom sökfunktionen fick jag fram de senaste träffarna där den aktuella termen finns med i svaret. I min undersökning använder jag de fem senaste träffarna som är skrivna av olika rådgivare. I var och en av träffarna registrerar jag termens användning utifrån fem frågor:

1. Finns termen med i frågan?

Vem som för in och använder termen säger troligtvis något om termernas roll och funktion. Om frågeställaren själv använder termen är det rimligt att anta att hen redan känner till den, vilket antagligen påverkar rådgivarens användning av termen.

2. Hur många gånger finns termen med i svaret?

Genom att markera hur många gånger en term används kan man troligtvis säga något om hur viktig den är för innehållet i svaret.

3. Förklaras termen med en uttalad definition?

Med uttalad definition avser jag formuleringar som exempelvis ”det betyder...” eller att en förklaring skrivs inom parentes.

4. Visar rådgivaren en medvetenhet om att hen använder en term?

Utöver att definiera termen kan rådgivaren även markera en termmedvetenhet genom formuleringar så som ”så kallad” eller liknande.

5. Förklaras termen genom kontexten?

Termens betydelse kan komma fram genom hur den används. Det kan exempelvis ske genom att de aktuella personerna placeras in. I exempel 1 som är hämtat från svar nr 1 i undersökningen av *särkullbarn* visar jag genom kursiveringarna hur termen först förklaras genom definition, och sedan genom kontext. Ytterligare sätt som termer kan förklaras på genom kontexten är genom formuleringar som *du som bröstavinge*.

- (1) Huvudregeln när man är gift är att den efterlevande ärver sin bortgångne make. Men om det finns särkullbarn, *alltså barn tillhörande den avlidne och inga gemensamma barn*, så gäller huvudregeln endast om särkullbarnen inte väljer att ta ut sitt arv direkt (se här). Alltså, om särkullbarnen (*din brors barn*) väljer att ta ut sitt arv direkt ärver inte den efterlevande någonting.

4.2 Ord med fackanstrykning: verb

Forskningsenheten Språkbanken vid Institutionen för svenska språket på Göteborgs universitet har stora textsamlingar, korpusar, som bland annat finns tillgängliga genom sökverket Korp (Korp [www]).

Genom att göra en så kallad lemmasökning får man fram ett ords samtliga böjningsformer, vilket gör att man kan få en tydlig helhetsbild av ordets användning i korpusen. Vid en sökning får man även tillgång till statistisk information om ordets förekomst, både i absoluta och relativa tal⁴. Ytterligare en funktion är den som kallas för ordbild. Ordbilden ger information om ordets språkliga omgivning genom att visa vilka ord som oftast förekommer i anslutning till det. Vid en sökning på ett verb kan ordbilden bland annat visa vilka subjekt och objekt som brukar förekomma tillsammans med verbet.

Det finns nackdelar med att använda sökningar i Korp som metod, särskilt i en förhållandevis liten korpus så som Lawline är. Jag kan exempelvis inte vara säker på att materialet har taggats upp korrekt i alla fall. Vid ordbildssökningar är detta givetvis extra känsligt.

Något jag även har fått ta ställning till är att frågeställarnas frågor finns med i korpusen. Frågetexterna är dock generellt mycket kortare än svarstexterna. Vid varje enskild träff går det att se om den kommer från en fråga eller ett svar då det är en del av taggningen. Genom en testsökning på verben där jag gjorde stickprov på om träffarna förekom i frågor eller svar, var endast ett fåtal av träffarna från frågor. Jag bedömer alltså att risken att denna eventuella felkälla skulle påverka resultatet är mycket liten och att fördelarna är större än nackdelarna (se Grahn 2014 för en diskussion om möjligheter och begränsningar med Korp). Det är en stor fördel att kunna säga något om bruket i en större skala eftersom jag vill få en bild av verksamhetens språk. En noggrannare analys av ett fåtal texter skulle inte kunna ge en bild av bruket i ett så stort perspektiv.

Jag undersöker verben genom tre frågor:

1. Är verbet vanligare i Lawlines texter än i jämförelsematerialet?

Jag tar fram den relativa frekvensen i Lawline och i jämförelsematerialet för att få en tydlig och översiktlig bild av hur vanligt verbet är i de olika korpusarna.

2. Vilka objekt är vanligast ihop med de undersökta verben?

Jag undersöker ordbilden i båda korpusarna för att se vilka objekt som är vanligast ihop med de undersökta verben. Jag registrerar de tre vanligaste objekten för varje verb. En del av verben används främst i passiv form. Det påverkar ordbilden och ger inte ett lika tydligt resultat för vilka objekt som är vanligast. I de fallen kommenterar jag det, men utgår ändå från ordbildssökning och de vanligaste objekten.

3. Finns det fall där synonyma verb används för att uttrycka samma sak som de fackanstrukna verben i Lawlines korpus?

Utifrån de tre vanligaste objekten för varje verb undersöker jag om det finns fall där synonyma verb verkar uttrycka samma innehåll tillsammans med de aktuella objekten i Lawlines korpus. Det gör jag genom att söka på objektet i korpusen och se på dess ordbild och se vilka verb som används.

⁴ Den relativa frekvensen i Korp anges i förekomster per en miljon token.

Orden som jag anger som synonyma finns angivna som synonymer i båda eller en av de synonymordböcker som jag använder mig av (Walter 2008 och Strömberg 2000). Om orden inte finns med i någon av synonymordböckerna motiverar jag varför jag ändå har valt att ta med dem.

5 Resultat och diskussion

I det här kapitlet presenterar och diskuterar jag undersökningens resultat i två separata delar. I resultatavsnitten presenterar jag resultatet genom tabeller och i löpande text, och i diskussionsavsnitten utgår uppdelningen från metodfrågorna.

5.1 Facktermer: substantiv

5.1.1 Resultat

Tabell 1: Fackterm: *arvlätare*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-11	nej	1	nej	nej	nej
2	2017-04-09 a	nej	1	nej	nej	ja
3	2017-04-09 b	nej	1	nej	nej	ja
4	2017-04-09 c	nej	1	nej	nej	nej
5	2017-04-04	nej	1	nej	nej	nej

I två fall framkommer betydelsen genom kontexten, men i övrigt förklaras termen inte.

Tabell 2: Fackterm: *arvsavstående*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-09 a	nej	2	nej	nej	ja
2	2017-04-09 b	nej	2	ja	ja	ja
3	2017-03-26	nej	1	nej	nej	ja
4	2017-03-19	nej	2	ja	nej	ja
5	2017-03-15	nej	2	nej	nej	nej

I fyra av fallen förklaras termen genom definition och/eller kontext. I ett fall används termen utan någon förklaring. Tre av frågorna innehåller omskrivande formuleringar som ”avstå sitt arv”, men inte själva termen som sedan används i svaret. I exempel (2) och (3) visar jag hur det ser ut i nummer 4 i tabellen.

- (2) Min farmor har gått bort och min far har avstått (?) sitt arv för att undkomma att betala en stor skuld.
- (3) Du beskriver i din fråga att din far tackat nej till arvet efter sin mor genom ett arvsavstående.

Tabell 3: Fackterm: *bröstarvinge*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-11	nej	1	nej	nej	ja
2	2017-04-09	ja	8	nej	nej	ja
3	2017-04-07	nej	2	nej	nej	ja
4	2017-04-06 a	nej	1	nej	nej	ja
5	2017-04-06 b	ja	3	ja	nej	ja

Termen används i två frågor. I samtliga fall kommer betydelsen fram genom kontexten. Den enda gång termen definieras finns termen även med i frågan.

Tabell 4: Fackterm: *giftorättsgods*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-11	nej	3	ja	nej	ja
2	2017-04-11	nej	2	nej	nej	ja
3	2017-04-09	nej	2	ja	ja	ja
4	2017-04-07	nej	7	ja	nej	ja
5	2017-04-07	nej	2	nej	nej	nej

Termen definieras i tre fall och genom kontext i fyra fall. När termen förklaras genom kontext är detta främst genom att det sätts upp som motsats till *enskild egendom* vilket i sin tur förklaras.

Tabell 5: Fackterm: *istadarätt*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-03	nej	1	ja	nej	nej
2	2017-03-29	nej	1	ja	ja	ja
3	2017-03-08	nej	1	nej	nej	ja
4	2017-02-28	nej	1	ja	nej	ja
5	2017-02-24	nej	1	ja	ja	ja

Termen markeras som term genom medvetenhet i två fall. I tre fall förklaras termen både genom definition och kontext och i två fall bara genom det ena.

Tabell 6: Fackterm: *kvarlåtenskap*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-12	ja	5	nej	nej	nej
2	2017-04-11	ja	3	nej	nej	nej
3	2017-04-08 a	nej	1	nej	nej	nej
4	2017-04-08 b	nej	2	nej	nej	nej
5	2017-04-07	nej	3	nej	nej	nej

Termen används i två av frågorna och den förklaras inte utan används bara.

Tabell 7: Fackterm: *laglott*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-11	nej	2	ja	nej	ja
2	2017-04-08	nej	1	ja	ja	ja
3	2017-04-07 a	nej	4	ja	nej	ja
4	2017-04-07 b	nej	1	ja	nej	ja
5	2017-04-06	nej	4	ja	nej	ja

Termen förklaras både genom definition och kontext i samtliga fall, och i ett av fallen markeras även medvetenhet. I samtliga fall definieras termen med hjälp av termen *arvslott*. *Arvslott* i sin tur definieras endast i fall nummer 1 vilket jag visar i exempel (4). I övriga fall stannar förklaringen vid att *istadarätt* är hälften av arvslotten.

- (4) Din laglott är hälften av din arvslott vilket är hela arvet du egentligen har rätt till.

Tabell 8: Fackterm: *pacta sunt servanda*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-03-31	nej	1	ja	ja	nej
2	2017-03-29	nej	1	ja	ja	ja
3	2017-03-08 a	nej	1	ja	ja	nej
4	2017-03-08 b	nej	1	ja	nej	ja
5	2017-03-06	nej	1	ja	ja	ja

I samtliga fall definieras termen, och i fyra fall markeras även medvetenhet. I tre av fallen förklaras betydelsen även genom kontexten.

Tabell 9: Fackterm: *samboegendom*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-11	nej	12	nej	nej	ja
2	2017-04-07	nej	8	ja	nej	ja
3	2017-04-06 a	nej	6	ja	nej	ja
4	2017-04-06 b	nej	3	ja	nej	ja
5	2017-04-05	nej	6	ja	nej	ja

Termen förklaras genom kontexten i samtliga fall, och definieras i fyra fall.

Tabell 10: Fackterm: *särkullbarn*

Nr	Datum	Fråga	Svar	Definition	Medvetenhet	Kontext
1	2017-04-12	nej	4	ja	nej	ja
2	2017-04-09	nej	4	ja	ja	ja
3	2017-04-08	nej	1	nej	nej	ja
4	2017-04-06	ja	3	nej	nej	ja
5	2017-04-01	ja	2	ja	nej	ja

Termen används i två av frågorna. Tre av frågorna innehåller inte termen och i två av de fallen definieras den. I samtliga fall förklaras termen genom kontexten.

5.1.2 Diskussion

5.1.2.1 Förekomster i frågor

I endast 6 av 50 frågor används den undersökta termen av frågeställaren. De termer som används av frågeställare är *bröstarvinge*, *kvarlåtenskap* och *särkullbarn*.

Det är alltså rådgivarna som i huvudsak introducerar termerna i kommunikationen. Ett intressant exempel på hur rådgivaren skapar juridik genom att införa termen är det som visades i exempel (2) och (3) för termen *arvsavstående*. Frågeställarens frågetecken inom parentes efter verbet *avstått* visar på en osäkerhet för det juridiska språket, och rådgivarens svar visar på en vilja att föra in termen. Kombinationen av icke-experternas frågor och experternas svar visar på en situation där allmänspråk och fackspråk möts.

5.1.2.2 Förekomster i svar

Vissa termer används många gånger i ett och samma svar (t.ex. *samboegendom*) och vissa används bara en gång (*pacta sunt servanda*, *istadarätt* och *arvlåtare*). De termer som förekommer flera gånger i ett svar fyller troligtvis en funktion för svarets innehåll. De termer som bara förekommer en gång verkar snarare presenteras än användas.

5.1.2.3 Definition

Om termerna förklaras genom en uttalad definition varierar stort. Fyra av termerna definieras av samtliga rådgivare: *istadarätt*, *laglott*, *samboegendom* och *pacta sunt servanda*. Tre av termerna definieras inte av någon: *arvlåtare*, *bröstarvinge* och *kvarlåtenskap* (med undantag för *bröstarvinge* som definieras av en av de fem). De övriga definieras ungefär hälften av gångerna. Totalt definieras 27 av 50 förekomster.

Hur definitionerna ser ut varierar stort och det är rimligt att anta att alla definitioner inte är lika tydliga. Om termen förklaras med hjälp av en annan term, som i fallet med *laglott* är det inte säkert att definitionen gör att läsaren förstår (Landqvist 2016:159). Landqvist poängterar att det är svårt att ge en generell rekommendation för hur termer ska användas och förklaras i kommunikation med icke-experter eftersom förkunskaperna varierar (ibid). Att anpassa språket efter den unika mottagaren är svårt utifrån den ofta korta frågan som rådgivaren svarar på. Alla termer som frågeställaren inte själv använder borde därmed förklaras om man vill vara säker på att betydelsen ska gå fram. Med tanke på avsaknaden av mottagarperspektiv i juristutbildningen (Blückert 2010:292) är det inte helt förvånande att många termer används utan en tydlig definition.

Ytterligare ett perspektiv på definitioner är att de gör texter längre. Det finns dock studier som visar att läsare föredrar längre texter med definitioner framför kortare utan (se t.ex. Trudeau 2012:150).

5.1.2.4 *Medvetenhet*

Termerna markeras medvetet som en term i 10 fall. För *arvsavstående*, *giftorättsgods*, *laglott* och *särkullbarn* markeras medvetenhet i ett av svaren. För *istadarätt* markeras medvetenhet i två svar och för *pacta sunt servanda* i fyra svar.

Att rådgivarna är extra medvetna om att de använder en term, och markerar det vid den latinska termen är inte så förvånande. Att de ändå väljer att ha med en latinsk term är intressant. Termen presenteras snarare än används och verkar närmast fungera som en markör för ett juridiskt ethos.

5.1.2.5 *Kontext*

Det vanligaste är att termens betydelse kommer fram genom kontexten (37 av 50 förekomster). 13 förekomster förklaras enbart genom kontext och 10 förekomster förklaras inte på något sätt.

Lauréen menar att en fackterms språkliga omgivning signalerar vem den tänkta mottagaren är (1993:63). Andra experter inom samma område aktualiserar termens betydelse automatiskt medan olika typer av kontexthjälp krävs för att nå bredare mottagargrupper (ibid). Han menar vidare att man helt enkelt även kan behöva strunta i vissa termer för att texten ska bli läsbar. Även Landqvist trycker på att det endast är de nödvändiga fackorden som behöver vara med, och att dessa bör förklaras (Landqvist 2016:139). Han understryker dock att det kan vara svårt att avgöra vilka fackord som är nödvändiga i en viss situation. Möjligtvis kan man se en skillnad i nödvändighet i hur mycket en term används i ett svar (se 5.1.2.2). Förklaring genom kontext kräver troligtvis mer av läsaren än en definition, men är ändå mer begripligt än ingen förklaring alls.

Att de inte kan utgå ifrån att alla förstår termerna verkar rådgivarna medvetna om med tanke på att lite drygt hälften av förekomsterna definieras. De termer som inte definieras av någon ses troligtvis inte som facktermer, utan som en del i allmänspråket. Vilka termer som ses som termer och vilka som ses som allmänspråk verkar lite godtyckligt, vilket kan vara problematiskt utifrån Vatvedt Fjelds resultat om olika betydelser (1992:217). Blücker talar om att det finns en risk för språklig blindhet när man själv är inne i ett fackspråk (2010:293), vilket troligtvis är en stor del i att ett stort antal termer inte definieras tydligt.

5.2 Ord med fackanstrykning: verb

I detta avsnitt presenterar jag resultaten av undersökningen av verben. Först presenterar jag den relativa frekvensen för samtliga verb och därefter undersökningen av objekt och synonymmer.

5.2.1 Resultat

5.2.1.1 *Relativ frekvens*

Den relativa frekvensen presenteras i Tabell 11. Alla undersökta verb förekommer oftare i Lawlines texter än i tidningstext.

Tabell 11: Relativ frekvens för de undersökta verben i respektive korpus

Verb	Lawline	Tidningstexter
<i>Bestrida</i>	120,2	4,9
<i>Erhålla</i>	215,8	7,7
<i>Föreligga</i>	532,8	9,9
<i>Förelägga</i>	16,4	1,3
<i>Förvärva</i>	199	7,1
<i>Göra gällande</i>	72,6	6,1
<i>Presumera</i>	31,7	0 (totalt 14 träffar)
<i>Utgöra</i>	743,4	81,3
<i>Yrka</i>	67,7	12
<i>Åberopa</i>	187,5	6,6

5.2.1.2 Objekt och synonymer

I tabellerna presenteras resultatet av undersökningen genom funktionen ordbild i Korp. Den totala förekomsten av ordkombinationen i Lawlines korpus presenteras inom parentes. Synonymerna är endast från Lawlines material.

Tabell 12: Fackankstruket ord: *bestrida* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
faktura (131)	anklagelse	motsätta sig (1) ifrågasätta (1)
krav (96)	krav	motsätta sig (17) ifrågasätta (1)
betalningsansvar (50)	faktura	-

De vanligaste objekten för Lawline har en koppling till det juridiska området ekonomi. Samma typ av objekt är de som vanligast förekommer i tidningstext. Det finns två synonyma verb som används i få fall.

Tabell 13: Fackankstruket ord: *erhålla* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
kvarlåtenskap (118)	bidrag	få (101) utfå (4)
egendom (105)	ersättning	få (581) utfå (11)
laglott (74)	dollar	få (1329) utfå (130)

De vanligaste objekten för Lawline har koppling till det juridiska området arv. I tidningstext är objekten mer kopplade till ekonomi generellt. Det finns två synonyma uttryck som används i hög grad, *få* och *utfå*.

Tabell 14: Fackankstruket ord: *föreligga* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
skäl (186)	risk	finnas (179)
fel (184)	skäl	finnas (47)
presumtion (104)	hot	finnas (126)

Objekten är ganska liknande mellan Lawline och tidningstext. Synonymen *finnas* används i hög utsträckning. *Föreligger* används även i hög utsträckning i en omvänd konstruktion där objektet i stället står som subjekt, så som ”fel föreligger när...”. Samma synonym förekommer även i den konstruktionen, men lite mer sällan. Värt att notera är även att denna konstruktion är vanligare än den undersökta i Lawlines texter, men inte i tidningstext.

Tabell 15: Fackankstruket ord: *förelägga* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
vite (17)	riksdag	döma ut (7) kräva (1) utkräva (1)
hyresvärd (18)	vite	ålägga (9) tvinga (8)
kärande (4)	företag	-

De vanligaste objekten för Lawline har juridisk koppling, och ett av dem är detsamma i tidningstext, *vite*. Av synonymerna är det endast *ålägga* som är angivet som synonym i de två synonymordböckerna (Walter 2008 och Strömberg 2000). Andra angivna synonymer är *föreskriva*, *anbefalla*, *bestämma* och *beordra*. Jag bedömer att de redovisade verben fungerar synonymt i de aktuella fallen. *Förelägga* har både betydelsen *överlämna* och *formellt lägga visst skyldighet på* (SO). För *vite* verkar betydelsen vara *överlämna* och i de övriga fallen verkar betydelsen handla om skyldighet.

Tabell 16: Fackankstruket ord: *förvärva* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
fastighet (82)	aktie	köpa (338) anskaffa (10) skaffa (4) införskaffa (3)
ersättningsbostad (54)	procent	köpa (40) skaffa (6) införskaffa (4)
bostad (47)	bolag	köpa (172) skaffa (69) införskaffa (10) inköpa (3) anskaffa (2) inskaffa (1)

De vanligaste objekten för Lawline är kopplade till juridiska områden som handlar om ägande på olika sätt. I tidningstext är objekten kopplade till ekonomi. Det finns flera olika synonymer som används i varierande grad. *Inköpa* och *inskaffa* finns inte med som synonymer i synonymordböckerna, men jag väljer att ta med dem ändå då de är avledda från *köpa* och *skaffa*.

Tabell 17: Fackankstruket ord: *göra gällande* i olika konstruktioner i respektive korpus

Lawline	Tidningstexter
<i>göra gällande</i> + substantiv (138)	<i>göra gällande</i> + substantiv (21)
<i>göra gällande</i> + subjunktion (164)	<i>göra gällande</i> + subjunktion (2642)

Det går bara att göra ordbildssökning på ett ord eller ett lemgram, inte på flerordsuttryck, så som *göra gällande*, vilket gör att jag varken kan få fram objekt eller synonymer på samma sätt. Jag väljer dock ändå att ha kvar verbet i min undersökning eftersom det är mycket vanligare i Lawlines material än i tidningstexter. I Tabell 17 redovisar jag i stället den totala förekomsten av olika kombinationer med *göra gällande*.

Efter en översiktlig genomgång i de två korpusarnas träffar såg jag mönster i användningen av *göra gällande*. Jag gjorde en utökad sökning på *göra gällande* och adderade först ordklassen substantiv och därefter subjunktion för att se hur objekten är konstruerade. Konstruktionen med substantiv som objekt är vanlig i Lawlines material medan det är en ovanlig konstruktion i tidningstext. I tidningstext verkar det vara vanligast med en sats som objekt (subjunktion som alla träffar innehöll var *att*). Exempel (5) och (6) kommer från Lawlines korpus och visar exempel på de två olika konstruktionerna, där det första har ett substantiv som objekt och det andra har en sats som objekt (objekten är kursiverade).

Två substantiviska objekt till *göra gällande* som är vanliga i Lawlines korpus är *fel* (totalt 42 förekomster) och *påföljd* (totalt 27 förekomster). I tidningstext finns dessa objekt 0 respektive 1 gång i kombination med det aktuella verbet.

- (5) En köpare får inte göra gällande *fel som skulle ha upptäckts vid en undersökning*.
- (6) Om du endast vill göra gällande *att det är fel i varan* så är det konsumentköpslagens regler som gäller.

Tabell 18: Fackankstruket ord: *presumera* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
<i>gåva</i> (5)	mamma	förutsätta (2)
ärvdabalk (3)	-	-
make (3)	-	-

Det vanligaste objektet för Lawline har juridisk koppling. Verbet förekommer väldigt få gånger i tidningstext, vilket visas i tabell 11. Det finns en synonym som används i få fall. Verbet står ofta i passiv form och därför räknas många av objekten som subjekt, och då finns även *anta* med som synonym ett fåtal fall.

Tabell 19: Fackankstruket ord: *utgöra* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
samboegendom (1564)	hot	vara (4)
egendom (768)	procent	vara (6)
giftorättsgods (496)	del	vara (2)

De vanligaste objekten för Lawline handlar om olika typer av egendom. I tidningstext är objekten helt andra. *Vara* används synonymt i få fall.

Tabell 20: Fackankstruket ord: *yrka* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
skadestånd (50)	avdrag	kräva (591) begära (190)
ogiltigförklaring (12)	avslag	begära (4)
ersättning (22)	fängelse	kräva (410) begära (114)

De vanligaste objekten för Lawline har juridisk koppling. Även objekten i tidningstext kan kopplas till en juridisk kontext, men de är inte desamma som i Lawline. Det finns två synonyma verb som används i fler fall än det undersökta verbet. Att objekten är kopplade till en juridisk kontext kan tolkas som att *yrka* har en tydligare juridisk koppling vilket stämmer överens med att det finns med i *Juridikens begrepp* (Melin 2012).

Tabell 21: Fackankstruket ord: *åberopa* plus de tre vanligaste objekten i respektive korpus samt synonyma verb

Lawline	Tidningstexter	Synonyma verb
fel (291)	bevisning	påtala (33) hävda (19) påpeka (11)
fordring (36)	källa	kräva (6) utkräva (1)
avvikelse (24)	vittne	peka (ut) (1)

De vanligaste objekten för Lawline har juridisk koppling, vilket även objekten i tidningstext har, dock inte samma. Föreslagna synonymer enligt synonymordböckerna är *hänvisa till*, *referera till*, *anföra*, *citera*, *framhålla* och *stödja sig på*, och inga av dessa förekommer som synonymer i materialet. Jag har dock valt att ta med flera verb som jag bedömer fungerar synonymt till de olika objekten. I exempel (7) och (8) visar jag ett exempel på vad jag bedömer som synonyma uttryck. De verb jag har bedömt som synonyma förekommer i få fall.

- (7) För att köparen ska få lov att åberopa felet måste han reklamera i skälig tid.
- (8) Jag skulle råda er att kontakta säljaren och påtala felet nu, så snart som möjligt (reklamationen ska ske inom skälig tid).

5.2.2 Diskussion

5.2.2.1 Frekvens

Samtliga av de undersökta verben är vanligare i Lawlines korpus än i tidningstext. Eftersom tidningstexterna är ett allmänspråkligt material, går det att konstatera att de undersökta verben är mer frekventa i juridiskt språk än i allmänspråk. De är alltså en del i det juridiska fackspråket. Hur vanliga verben är i Lawlines texter skiljer sig åt. De vanligaste är *utgöra* och *föreligga* och de minst vanliga är *presumera* och *förelägga*. De resterande verben används i ganska liknande utsträckning. I tidningstext märker *utgöra* ut sig som mer vanligt förekommande än de övriga verben, men det är fortfarande mycket ovanligare än i Lawlines texter. De övriga verben används mycket sällan i tidningstext.

Utifrån forskningen om begriplighet är frekvenskillnaden viktig. Sedan 70-talet har man talat om en språkklyfta där en stor del av befolkningen inte förstår många av de ord

de möter i offentliga sammanhang och denna klyfta tycks inte bli mindre (Gustafsson och Håkansson 2010). Ord som beskrivs som formella och/eller är väldigt ovanliga i allmänspråket bör man därför vara försiktig med om man vill att innehållet i det man säger ska nå fram.

5.2.2.2 Vanliga objekt

Merparten av objekten i Lawlines texter har någon sorts koppling till en juridisk kontext. Även i tidningstext förekommer objekt som går att koppla till juridik, men de specifika orden är sällan desamma.

För vissa verb är det tydligt att det främst används i kombination med något eller några specifika objekt, medan vissa verb inte har en lika tydlig koppling till specifika kombinationer. Det finns fyra kombinationer som förekommer både i Lawline och i tidningstext: *bestrida faktura*, *bestrida krav*, *föreligga skäl* och *förelägga vite*. Att samma kombinationer finns både i allmänspråket och i det juridiska språket är intressant och troligtvis exempel på kollokationer av typen verb + substantiv (Rosqvist 2014:16). Kombinationerna som förekommer i allmänspråket är det troligt att fler är bekanta med och därmed förstår, men verben är fortfarande lågfrekventa. Vissa av verben används tillsammans med väldigt olika objekt i de två textsamlingarna och där är *utgöra* det tydligaste exemplet.

Med tanke på att majoriteten av objekten har juridisk koppling kan man konstatera att kombinationerna med verben och objekten är tätt kopplade till det juridiska innehållet. Utifrån att verben inte räknas som facktermer verkar benämningen funktionsverb passa bra; verbens största funktion finns i kombinationen tillsammans med objektet.

Ett av de substantiv som förekommer tillsammans med flera av verben i Lawline är *fel*. *Föreligger fel*, *fel föreligger*, *göra gällande fel* samt *åberopa fel* är vanliga kombinationer. En lagtext som handlar om den typen av fel är köplagen (SFS 1990:931), där *fel i vara* behandlas. De tre verben som används tillsammans med *fel* finns alla med i köplagen (ibid). I *Myndigheternas skrivregler* uppmanas läsaren att använda enkla och begripliga ord och att särskilt se över ordval när texten baseras på lagtexter eftersom den lagspråkliga stilen lätt följer med till den nya texten (2014:17). Att ordval påverkas av texterna som ligger till grund för det man skriver är troligtvis en stor del av användandet av de fackanstrukna verben.

Göra gällande och *föreligga* är intressanta vad gäller i vilka typer av konstruktioner de används. De båda visar på exempel när verbens vanligaste konstruktioner skiljer sig åt i Lawline och i tidningstext. Att verben används i andra typer av konstruktioner än i allmänspråket är troligtvis något som kan påverka förståelsen negativt.

Det är troligt att just valet av det som kan beskrivas som funktionsverb är starkt påverkat av vana och vilka ordkombinationer som skribenten är van att läsa.

5.2.2.3 Synonymer

Det finns synonyma uttryck för alla de undersökta verben utom *göra gällande* (se Tabell 17). Det enda synonyma verbet som räknas som formellt eller ålderdomligt utifrån mina bedömningskriterier (se 3.2) är *utfå* som används som synonym till *erhålla*. *Utfå* är markerat som *formellt* i SO. Resten räknas som mer allmänspråkliga, även om vissa fall går att diskutera. Jag bedömer exempelvis *anskaffa* (synonym till *förvärva*) som ett inte så allmänspråkligt ord. Vidare har *förvärva* de väldigt allmänspråkliga synonymerna *skaffa* och *köpa*, men även flera varianter av samma verb med olika prefix (t.ex. *anskaffa* och *inköpa*). När synonymerna som används inte är de mest allmänspråkliga är det troligt att rådgivaren inte använder synonymen för att öka begripligheten.

I viken grad de synonyma alternativen förekommer varierar stort. För *erhålla*, *förvärva* och *yrka* används synonymerna oftare än det undersökta verbet. För *bestrida*,

förelägga, presumera, utgöra och *åberopa* används synonymer mer sällan än det undersökta verbet. *Föreligga* befinner sig ungefär i mitten.

Att det finns synonymer till samtliga av de undersökta verben styrker att de inte är innehållsmässigt specifika utan att det snarare är frågan om funktionsverb.

5.3 Sammanfattande diskussion

Det finns ingen enhetlig användning av facktermerna vad gäller hur och om de förklaras. Det beror säkert på en viss individuell variation. Vissa termer förklaras av de flesta rådgivarna och vissa förklaras knappt av någon. De som inte förklaras ses troligtvis inte som termer av rådgivaren. De uttalade definitionerna är en tydlig anpassningsstrategi för att möta läsarna, och kontextförklaringar fungerar som en mer godtycklig och otydlig strategi.

Inte heller för verben finns en enhetlig användning. Alla är dock vanliga. Vissa är mer låsta till vissa ordkombinationer, vissa används som i allmänspråket vad gäller kombinationer, och vissa används helt annorlunda. Alla har synonyma alternativ, vilket går att se som en anpassningsstrategi. Synonymerna används olika mycket. Att synonymerna inte används i högre utsträckning kan nog handla om en omedvetenhet. Rådgivarna verkar vara medvetna om att svåra termer behöver förklaras, men att ord generellt kan vara svåra att förstå kanske inte är lika självklart.

Det juridiska språket är som tidigare konstaterat ett fackspråk med lång historia. De ålderdomliga drag som ofta finns i juridiskt språk passar illa ihop med begriplighetsproblematiken som har att göra med den sviktande ordförståelsen i samhället. Det verkar finnas anledning att tro att både juridiska fackord och andra ord är svåra att förstå (Ekman Öst 2008:32), vilket gör att alla förekomster av termer utan tydlig förklaring och alla ovanliga verb kan göra att svaren är svåra att förstå för de som läser dem.

Även om ordtyperna fungerar på väldigt olika sätt är de ändå delar av samma fackspråk, och att fackspråket används i kommunikationen till icke-expertter beror troligtvis på en rad faktorer. En faktor handlar om det som jag tidigare nämnt som den juridiska tonen som är ett av de värden som förmedlas till studenterna genom utbildningen (Blückert 2010:215). Rådgivarna vill troligtvis ha en viss juridisk ton och visa vad de kan. Genom att visa att de har koll på det juridiska fackspråket visar de att de har juridisk kunskap (jämför Nordman 2016:174). Ett tydligt exempel på detta är förekomsten av latinska termer som snarare visas upp än används, men även införandet av termer och användningen av samma verb som finns i lagtexten är en del av tonen.

Landqvist talar om att äldre jurister har lättare att ändra på sitt språk för att bli mer begripliga, medan yngre jurister har ett större behov av att markera sin yrkesidentitet genom språket (Landqvist 2016:145). Den juridiska tonen tycks alltså vara extra viktig för jurister under utbildning. Viljan att hålla en juridisk ton går dock dåligt ihop med företagets idé om en enkel och begriplig juridik, och det gäller både för termer som inte förklaras och ord som är formella och ålderdomliga.

En viktig faktor är även bristen på mottagaranpassning och språklig medvetenhet som verkar finnas på juristprogrammen (Blückert 2010:292). Önskan om en juridisk ton och yrkesidentitet i kombination med få och dåliga verktyg för att hantera olika kommunikationssituationer är en dålig utgångspunkt för enkel och begriplig juridik.

Även blindheten för det egna språket (Blückert 2010:293) är en viktig faktor. Rådgivarna läser och skriver stora mängder av inomfackliga texter i sin utbildning. När de ska svara på juridiska frågor är det inte konstigt att fackspråket följer med. När de svarar på frågor utgår de från, och hänvisar till, olika lagtexter. Det är alltså lagspråket de har bredvid sig när de själva skriver, vilket verkar påverka språket. Många av de undersökta verben förekommer i lagtexterna och där används även termerna. Att orden

följer med från lagtexterna kan även ha att göra med en rädsla eller osäkerhet för att det skulle kunna bli fel om man inte använder samma ord.

6 Slutsatser

Syftet med undersökningen är att få en förståelse för det juridiska fackspråket i en specifik kommunikationssituation. För att avgränsa mig valde jag ut två relevanta ordtyper och tio lexikala enheter från varje ordtyp. Även om resultatet inte kan föras över direkt till andra fackspråk och situationer kan det visa på tendenser och på fackspråklig problematik vad gäller kommunikation med icke-expert.

Som jag konstaterade i diskussionsavsnitten går det inte att prata om ett enhetligt bruk för någon av de två ordtyperna. Däremot finns det återkommande drag och tendenser inom grupperna och även möjliga gemensamma förklaringar till varför användningen av de två ordtyperna ser ut som de gör. Utifrån resultatet går det även att konstatera att det finns strategier för att mottagaranpassa fackspråket till icke-expert vad gäller båda ordtyperna, men att dessa används i varierande utsträckning.

Dessa lärdomar kan vara relevanta för språkkonsulter och andra som arbetar med skribenter i arbetslivet. Genom en förståelse för vilka typer av termer som används, hur de används, vilka som förklaras och vilka som inte gör det, har man en bättre ingång i ett arbete. Och genom en förståelse för de fackanstrukna orden kan man utgå från konstruktioner, vanliga ordkombinationer och hur språket ser ut i texter runt omkring, och inte bara råda någon att använda enkla ord.

Språkkonsultens huvudperspektiv handlar om mottagaranpassning, och för att kunna arbeta med det på bästa sätt behövs även ett medvetet skribentperspektiv. Vad gäller det juridiska fackspråket kan det bland annat vara värdefullt att ha kunskap om den starka språkliga traditionen, viljan att låta juridisk och utbildningens brist på mottagarperspektiv.

Fackspråk är en viktig del i yrkesskrivandet och mycket av det behövs, även i extern kommunikation. Det handlar om att kunna sortera vad som är nödvändigt (kanske vissa termer) och hur man ska försäkra sig om att de blir förstådda (genom tydliga definitioner), och om att förstå vad man kan uttrycka med synonyma ord. Både fackspråkliga skribenter och språkkonsulter behöver ha en fackspråklig medvetenhet för att undvika språklig blindhet. Resultatet visar på skillnader mellan olika ordtyper som ingår i fackordförrådet. Dessa skillnader är det med största sannolikhet viktigt att förstå för att kommunikationen ska kunna utvecklas.

För Lawline handlar det om att hjälpa rådgivarna till en högre språklig medvetenhet. För att nå sitt mål om enkel och begriplig juridik behöver de ha en väl förankrad syn på verksamheten bland alla rådgivare. Är det viktigast att alla ska förstå, att det låter juridiskt eller att det är korrekt? Undersökningens resultat visade en varierande nivå av fackspråklig medvetenhet och anpassningsstrategier som troligtvis både påverkas av individuella och yrkesgemensamma faktorer. Utifrån den i många fall bristande ordförståelsen bland läsarna är mottagarperspektivet av största vikt om företaget ska nå sitt mål.

Denna undersökning rör bara ett urval av lexikala enheter i en speciell situation inom ett speciellt fackspråk. Angränsande undersökningar som tar in skribentens perspektiv, läsarens perspektiv och fler nivåer av fackspråk behövs för att få en mer omfattande förståelse för hur fackspråk fungerar i kommunikation till icke-expert. Samspelet mellan fackspråk och allmänspråk är komplext och kommunikation mellan experter och icke-expert likaså. Att den kommunikationen fungerar är dock centralt för ett

informationsamhälle där vi bland mycket annat behöver kunna förstå våra juridiska rättigheter och skyldigheter för att leva i samspel med varandra.

7 Litteraturförteckning

- Beier, Rudolf 1980. Läst i Nordman, Marianne 1992.
- Benes, Eduard 1981. Läst i Nordman, Marianne 1992.
- Blückert, Ann 2010. *Juridiska – ett nytt språk? En studie av juridikstudenters språkliga inskolning*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Drevinger, Joanna 2016, 2 april. Ny forskning: Yngre allt sämre på ordförståelse. *Svenska dagbladet*. Hämtad 2017-04-27 på <<https://www.svd.se/yngre-allt-samre-pa-ordforstaelse-sitter-for-mycket-med-mobilen>>.
- Ekman Öst, Ulrika 2008. *Svåra ord i domar. Förstår vanliga människor innebörden av juridiska domar?* (Kandidatuppsats). Västerås: Akademin för utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens högskola.
- Frick, Nils & Sten Malmström 1978: *Språkklyftan*. Kristianstad: Tidens förlag.
- Grahn, Inga-Lill 2014. *Korpblickar – om möjliga ingångar med sökverket Korp för studier av orden tänka och tanke i korpusar*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Gustafsson Anna & David Håkansson 2010. Språkklyftan – 30 år senare. *Svenskans beskrivning 31*. S. 123–132.
- Hjalmarsson Englund, Helena & Anki Mattson 2015. *Juristens skrivhandbok*. Stockholm: Jure Förlag AB.
- Hållsten, Stina 2008. *Ingenjörer skriver. Verksamheter och texter i arbete och utbildning*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Korp [www] = Korp. Hämtad 2017-04-10 till 2017-04-25 på <<https://spraakbanken.gu.se/korp/>>.
- Landqvist, Hans 2003. *Abolition, militärmål, rusdryck och kåkfarare. Studier i ett svenskt juridiskt ordförråd 1800–2000*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Landqvist, Hans 2010. *Fackmännen, lekmännen och juridiken: några aspekter på juridiska handböcker för lekmän*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Landqvist, Hans 2016. Texter för lagstiftning, rättskipning och rättsinformation. I: Landqvist, Hans, Christer Laurén, Liselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist (red.), *Juridik på svenska i Finland. Perspektiv på språk och rätt*. Vasa: Scriptum. S. 111–171.
- Landqvist, Hans, Christer Laurén, Lieselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist 2016 a. *Juridik på svenska i Finland. Perspektiv på språk och rätt*. Vasa: Scriptum.
- Landqvist, Hans, Christer Laurén, Liselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist 2016 b. *Juridik på svenska i Finland: bakgrund, introduktion och disposition*. I: Landqvist, Hans, Christer Laurén, Liselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist (red.), *Juridik på svenska i Finland. Perspektiv på språk och rätt*. Vasa: Scriptum. S. 12–39.
- Laurén, Christer 1993. *Fackspråk. Form, innehåll, funktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Laurén, Christer 2016. Inom och utom ett fackområde. I: Landqvist, Hans, Christer Laurén, Liselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist (red.), *Juridik på svenska i Finland. Perspektiv på språk och rätt*. Vasa: Scriptum. S. 381–386.
- Laurén, Christer & Marianne Nordman 1987. *Från kunskapens frukt till Babels torn. En bok om fackspråk*. Malmö: Liber.
- Lawline [www] = Lawline. Hämtad 2017-04-10 på <<http://www.lawline.se>>.
- Mattila, Heikki E. S. 2012. *Legal Vocabulary. The Oxford Handbook of Language and Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Melin, Stefan 2012. *Juridikens begrepp*. Uppsala: Iustus förlag.
- Nordman, Marianne 1992. *Svenskt fackspråk*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordman, Marianne 2016. Språk, språkbruk och språkvård inom juridik. I: Landqvist, Hans, Christer Laurén, Liselott Nordman, Marianne Nordman & Maria Kvist (red.),

- Juridik på svenska i Finland. Perspektiv på språk och rätt.* Vasa: Scriptum. S. 172–248.
- Pilke, Nina 2000. *Dynamiska fackbegrepp. Att strukturera vetande om handlingar och händelser inom teknik, medicin och juridik.* Vasa: Universitas Wasaensis.
- Ralph, Bo 1980. Hur mycket fackspråk är fackspråk? *Svenskans beskrivning 12.* S. 163–172.
- Regeringskansliet 2011. *Svarta listan. Ord och fraser som kan ersättas i författningsspråk.*
- Rogström, Lena 1998. *Jacob Serenius lexikografiska insats.* (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning. 22.) Göteborg: Göteborgs universitet.
- Rosqvist, Bodil 2014. *Hårt arbete och sträng vila.* (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning. 40.) Göteborg: Göteborgs universitet.
- SFS 1990:931. *Köplag.* Stockholm: Justitiedepartementet L2.
- SFS 2011:600. *Språklag.* Stockholm: Kulturdepartementet.
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* 2009. Stockholm: Norstedts.
- Myndigheternas skrivregler 2014. Språkrådet. Stockholm: Fritzes/Norstedts Juridik.
- Strömberg, Alva 2000. *Stora synonymordboken. Andra upplagan.* Stockholm: Strömbergs.
- Trudeau, Christopher R. 2012. The Public Speaks: An Empirical Study of Legal Communication. *Scribes Journal of Legal Writing* 14. S. 121–152.
- Vatvedt Fjeld, Ruth 1992. Om ord og termer i juridisk språk. *Nordiske Studier i Leksikografi 1.* S. 210–218.
- Walter, Göran 2008. *Bonniers synonymordbok. Fjärde utgåvan.* Stockholm: Albert Bonniers förlag.